

In memoriam Prof. Dr Jan I.S. Zonneveld

ADRIAAN HAARTSEN

*Grijze, mistige bosjes
Langs de einder verspreid
Verbergen vreemde geheimen
Als uit een andere tijd*

*Hemel en aarde ontmoeten
Elkaar in het onbestemde
Van einder tot einder strekt zich het land
Als een nooit vertelde legende*

Henk Kooyman: Laagland-legende

Op 3 juni 1995 is Jan Zonneveld overleden. Hij was emeritus hoogleraar fysische geografie, geomorfologie en landbeschrijving aan de Rijksuniversiteit Utrecht.

Zonneveld was een liefhebber en een kenner van het landschap in brede zin. Zijn interesse strekte zich uit van geologie tot geopoëzie. Veel van zijn artikelen en hoofdstukken in boeken beginnen met een gedicht.

Hij is opgeleid als geoloog. In 1947 verscheen zijn dissertatie *Het Kwartair van het Peelgebied en de naaste omgeving (een sedimentpetrologische studie)*, een baanbrekend onderzoek naar de pleistocene afzettingen in ons land. In de lijn van

zijn geologische achtergrond past ook het boek *Tussen de Bergen en de Zee*, dat na het verschijnen in 1965 vier herdrukken beleefde. In 1985 kwam *Levend Land. De geografie van het Nederlandse landschap* uit. Dit boek behandelt alle aspecten van het landschap: geologie, reliëf, bodem, water en klimaat, maar ook flora en fauna, de invloed van de mens en zelfs het natuur- en landschapsbeleid. Eind 1993 verscheen de vierde, herziene druk van dit boek: het beste dat naar mijn mening over ons landschap in al zijn facetten geschreven is.

Zonneveld was een enthousiasmerend mens. Hij kon fantastisch college geven en op die

Zonneveld (links) op excursie met de Werkgroep Landschapstypologie in 1989 (foto: Taeke Stol)

manier de studenten de liefde voor het vak geografie bijbrengen. De beste herinneringen aan mijn studietijd bewaar ik echter aan de vele excursies die ik onder zijn leiding mocht meemaken. Op een bergtop in de Harz werden met brede gebaren de hoofdlijnen van de wordingsgeschiedenis geschetst. Op een pas in de Alpen kon hij uitleggen hoe het landschap er vóór de opheffing moest hebben uitgezien. 's Avonds, in de kroeg, nam het leerproces een andere wending en bracht hij de studenten in contact met de lokale - meestal alcoholische - drankjes.

Behalve op wetenschappelijk terrein was Zonneveld zeer actief op het gebied van de natuur- en landschapsbescherming. Hij is geruime tijd vice-voorzitter van de Commissie voor de milieueffectrapportage geweest en hij heeft lange tijd een actieve rol gespeeld in de voormalige Natuurbeschermingsraad. Van 1968 tot 1989 maakte hij deel uit van de Natuurwetenschappelijke Commissie van deze raad, waarbij hij onder andere bijdroeg aan de advisering van tal van landinrichtingsprojecten. Tevens was hij voorzitter van de Werkgroep Landschapstypologie, een

werkgroep van de Natuurwetenschappelijke Commissie waarin vrijwel alle historisch-geografen van de Nederlandse universiteiten en de Stichting voor Bodemkartering (het huidige DLO-Staring Centrum) zitting hadden. Deze werkgroep is van groot belang geweest voor de waardering en bescherming van cultuurhistorische waarden in het landelijk gebied (Haartsen, A.J. & A. P. de Klerk, 1988. De betekenis van zestig jaar NWC en tien jaar Werkgroep Landschapstypologie voor de zorg voor het Nederlandse cultuurlandschap. HGT, 6e jaargang, nr. 3). Ook aan deze periode, waarin ik als medewerker van de NWC en secretaris van de werkgroep Zonneveld veelvuldig meemaakte, bewaar ik de beste herinneringen.

Jan Zonneveld blijft in onze herinnering als een veelzijdige wetenschapper, iemand die bruggen sloeg tussen de verschillende deeldisciplines van de geografie, een gemotiveerde natuur- en landschapsbeschermmer. Maar bovenal een ontzettend aardige man op wiens bezonken oordeel je nooit tevergeefs een beroep deed.